

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOTO OCBITHЬOTO KOМПОНЕНТУ
«ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА»

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань *07 «Управління та адміністрування»*

Код та найменування спеціальності *076 «Підприємництво та торгівля»*

Освітньо-професійна програма *Підприємництво і торгівля, товарознавство та експертиза в митній справі*

Ступінь вищої освіти *Бакалавр*

Затверджено на засіданні

Методичної Ради зі спеціальності *D7 «Торгівля»*

від 17.04.2025 року

Реєстраційний номер в навчальному відділі

K11– 25/2024 - 25

1. Загальна інформація

Кафедра: [Торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом](#)

Викладач: **Літвінов Дмитро Олександрович**, викладач кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом, PhD доктор філософії

Контакти:
dmitrijbavaria@gmail.com
+380962192133

[Профайл](#)

Освітній компонент викладається на та 2 курсі у 3 семестрі

Кількість: кредитів - 5, годин – 150

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	58	26	32
заочна	20	10	10
Самостійна робота, годин	Денна -92		Заочна – 130

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

ОК «Основи підприємництва» орієнтована на здобуття професійних знань, умінь та компетенцій через призму реалізації амбітних планів створення власного бізнесу, розвитку бізнесових компетенцій та навичок, розвитку особистості у процесі своєї життєдіяльності і людського капіталу для забезпечення соціально-економічного прогресу, збалансування пропорцій сучасної економіки. У процесі вивчення дисципліни аналізується необхідність комплексного підходу до розуміння підприємницької діяльності як відкритої системи ринкового саморегулювання, крім того, виявляються суттєві залежності та взаємозв'язки між ними, які за різних обставин набувають вирішального значення.

3. Мета освітнього компоненту

Метою викладання освітньої компоненти «Основи підприємництва» є опанування теорією сучасного бізнесу та основоположних принципів виробничої діяльності в умовах сучасного ринку. Вона спрямована на вироблення основоположних орієнтирів у підприємницькій діяльності, на набуття вмінь аналізувати ринкову інформацію та приймати економічно обґрунтовані рішення в умовах конкуренції та непередбачуваності очікуваних наслідків.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи підприємництва» є отримання студентами базових знань з питань організації і функціонування підприємницької діяльності та державного регулювання; складових основ підприємництва в умовах ринкових економічних відносин, а на основі цього підготовки висококваліфікованих підприємців – основної фігури підприємницької діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні

знати : зміст основних проблем підприємницької діяльності; концепцію ринкової системи господарювання, механізм функціонування ринку, стадії процесу підприємництва; фази життєвого циклу підприємства; економічні, соціальні та правові умови підприємницької діяльності; зміст “Господарського Кодексу України”, інших законів та підзаконних актів, що стосуються створення і функціонування суб’єктів підприємницької діяльності; переваги і недоліки різних організаційно-правових форм бізнесу, порядок їх створення; організацію створення власної справи, способи розвитку бізнесу, малого бізнесу та складних форм організацій бізнесу; особливості діяльності підприємця, вимоги до

особистих якостей, теоретичних знань та практичних навичок підприємця; організацію договірних взаємовідносин у бізнесі та розвиток партнерських зв'язків.

вміти : оцінити результативність підприємницької діяльності підприємства в умовах ринку; складати документацію на організацію підприємства; виділяти слабкі й сильні сторони підприємницької діяльності; використовувати різноманітні методи розробки підприємницьких ідей; розробляти установчі документи; проводити переговори і укладати контракти; складати бізнес-план.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Основи підприємництва» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність](#) та освітньо-професійній програмі [«Підприємництво і торгівля, товарознавство та експертиза в митній справі»](#) підготовки спеціалістів.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
- ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість
- ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість
- ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо
- ЗК 11. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.
- ЗК 12. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу та суспільство і у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК 1. Критичне осмислення теоретичних засад підприємницької, торговельної та біржової діяльності
- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних та біржових структур
- СК 3. Здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин.
- СК 4. Здатність здійснювати інноваційні підходи в діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур
- СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур.
- СК 10. Здатність до бізнес – планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Застосовувати набуті знання для виявлення постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

ПРН 6. Вміти працювати в команді, мати навички міжособистної взаємодії, які дозволяють досягти професійних цілей.

ПРН 7. Демонструвати підприємливість в різних цілях та брати відповідальність за результати

ПРН 11. Демонструвати базові та структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого застосування на практиці.

ПРН 12. Володіти методами та інструментарієм для обґрунтування управлінських рішень щодо створення і функціонування підприємницьких, торговельних та біржових структур

ПРН 13. Використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур

ПРН 17. Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів

ПРН 18. Знати основи обліку та оподаткування в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм

ПРН 20. Знати основи бізнес – планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

ПРН 22*. Вміти формувати ефективну товарно-асортиментну політику

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. Сутність та особливості сучасного ринку як бізнес-середовища			
1	Визначення поняття «бізнес», його родові ознаки. Цілі, функції сучасного бізнесу, його місце у суспільних відносинах. Система бізнесу в розвиненій економіці (суб'єкта, об'єкти, зв'язки). Інфраструктура бізнесу на макрорівні (ринки, біржі, банки). Сфери бізнесу та організаційні форми	6	2
2	Розвиток підприємства – умова створення ринкової структури в економіці України. Основні моделі ринкових систем у розвинених країнах. Сучасні форми конкуренції, механізм її дії та наслідки. Вибір стратегії в бізнесі. Монополізм та антимонопольне регулювання	4	2
Змістовний модуль 2. Аналіз напрямів у діяльності підприємств			
1	Бізнес-план як основний інструмент управління виробничою діяльністю фірми в ринкових умовах: необхідність, функції, структура бізнес-плану. Гнучкість бізнес-плану. Основні техніко-економічні показники в бізнес-плані.	4	2
2	Тема 2. Процес оновлення виробничого потенціалу фірми як засіб підвищення економічної ефективності. Капітал підприємства. Основний і оборотний капітал, його структура за вартістю та речовинній формі. Виробничі фонди підприємства. Основні виробничі фонди, їх моральне та фізичне зношення. Показники використання основних виробничих фондів підприємства. Інноваційне підприємництво та необхідність його розвитку. Особливості функціонування ринку нововведень. Зміст	6	2

	базових принципів інвестування, що полягають в основі підприємництва.		
3	Тема 3. Зміст фінансової діяльності бізнесмена в ринкових умовах роботи фірми: функції та принципи організації. Сутність фінансів та їх функції у ринковій економіці. Фінансова політика держави. Фінанси держави, підприємств та домогосподарств. Планування фінансів фірми. Зведений фінансовий план фірми. Фінансова звітність підприємств та її форми. Оцінка ризику, страхування.	6	2
Всього:		26	10

5.2 Перелік практичних робіт

№ з/п	Назва практичної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підприємництво – основа господарської діяльності. Підприємництво як економічна категорія. Теорія підприємництва. Суть підприємництва як форми господарювання. Мотиви започаткування підприємництва.	6	2
2	Планування і організація підприємницької діяльності. Суб'єкти та організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Порівняльний аналіз одноосібного володіння, партнерства, корпоративного підприємництва та франчайзингу. Особливі форми організації підприємництва. Поняття, цілі та задачі кооперації.	4	1
3	Державне регулювання підприємництва. Права і обов'язки державних контролюючих органів щодо підприємницьких структур. Методи врегулювання спорів партнерів при здійсненні підприємницької діяльності. Принципи оподаткування підприємництва. Державне регулювання підприємництва в Україні. Сутність та види відповідальності підприємців.	4	1
4	Ризики підприємницької діяльності. Сутність підприємницького ризику. Фактори, які впливають на виникнення підприємницького ризику. Класифікація та ознаки ризиків в підприємстві. Сутність основних видів ризиків та їх особливості.	4	1
5	Створення суб'єкту підприємництва. Основні етапи створення суб'єкту підприємництва. Процедура реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності – фізичної особи підприємця. Процедура державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності — юридичної особи. Припинення підприємницької діяльності	4	1
6	Підприємницька таємниця. Сутність підприємницької таємниці. Елементи, які складають підприємницьку таємницю. Комерційна таємниця в межах трудових відносин. Поняття «ноу-хау» в економіці підприємства. «Закритість технологій» результатів підприємницької діяльності.	4	2
7	Ефективність підприємництва. Методологічні підходи до оцінки ефективності підприємництва. Шляхи підвищення ефективності підприємництва. Оптимізація поточних витрат і розмірів підприємства.	6	2
Всього:		32	10

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ теми	Назва теми	денна	заочна	Завдання до самостійної роботи
1.	Фінансові аспекти	15	19	Опрацювати матеріал і дати письмові

	підприємництва.			відповіді: 1. Сутність фінансових відносин суб'єктів підприємницької діяльності. 2. Банківські операції як забезпечення здійснення підприємництва. 3. Банківське кредитування суб'єктів підприємництва: види, принципи, організація. 4. Форми небанківського кредитування: характеристика та роль в системі підприємництва. 5. Державне та міжнародне кредитування підприємництва. 6. Інвестування підприємницької діяльності Розв'яжіть задачі.
2.	Ліцензування підприємництва	15	19	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Поняття ліцензії та ліцензування. 2. Порядок отримання ліцензії суб'єктами підприємницької діяльності. 3. Нагляд і контроль у сфері ліцензування. 4. Анулювання ліцензій. 5. Відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування під час провадження підприємницької діяльності. 6. Особливості ліцензування зовнішньоекономічної діяльності. Розв'яжіть задачі.
3.	Договірні взаємовідносини у підприємстві	14	19	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Договір як форма закріплення партнерських зв'язків. 2. Напрями і форми співробітництва партнерів. 3. Види договорів у ринковій економіці. 4. Структура та зміст договору Розв'яжіть задачі.
4.	Підприємницький успіх та культура бізнесу	12	19	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Характеристика підприємницького успіху. 2. Ділова етика підприємця. 3. Особливості створення іміджу підприємця. 4. Гудвіл як економічне відображення ділової репутації підприємця. 5. Етика ділового спілкування. 6. Стратегічні підходи до проведення переговорів. 7. Особливості міжнародного спілкування. Розв'яжіть задачі.
5.	Організація міжнародного підприємництва	12	18	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Форми та специфічні риси міжнародного підприємництва. 2. Міжнародний рух капіталу. 3. Принципи державного регулювання міжнародної підприємницької діяльності.

				4. Методи регулювання міжнародного підприємництва. 5. Показники результативності міжнародного підприємництва. Розв'яжіть задачі.
6.	Припинення підприємницької діяльності.	12	18	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Сутність та форми реорганізації підприємств. 2. Банкрутство індивідуального підприємця. 3. Порядок визнання підприємства банкрутом. 4. Фінансове оздоровлення підприємства-боржника. 5. Зовнішнє управління підприємством-боржником Розв'яжіть задачі.
7.	Процес оновлення виробничого потенціалу підприємства як засіб підвищення економічної ефективності	12	18	Опрацювати матеріал і дати письмові відповіді: 1. Ефективність використання виробничої потужності підприємства 2. Амортизація основних засобів та методи її нарахування 3. Загальна характеристика інновацій та інноваційної діяльності підприємств 4. Фінансування діяльності підприємства 5. Реструктуризація та санація підприємства Розв'яжіть задачі.
Всього		92	130	

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- тестування знань здобувачів за темами;
- виконання і захист практичних робіт;
- усне опитування.
- підготовка доповідей, повідомлень.

Підсумковий контроль – *іспит*.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. Механізми державного регулювання підприємницького сектору та міжнародних підприємницьких мереж		
Практичні роботи*	15	15
Самостійна робота*	5	5

Доповіді	15	15
Всього за змістовний модуль 1	35,0	35,0
Змістовний модуль 2. Фінансові важелі державної підприємницької політики		
Практичні роботи*	20	20
Самостійна робота*	5	5
Доповіді	10	10
Всього за змістовний модуль 2	35,0	35,0
Екзамен	30	30
Всього	100,0	100,0

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#).

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів Практичні роботи (оцінювання однієї роботи)

4,5 - 5 балів	Практична відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
4,0 - 4,4 балів	Практична відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
3,5 – 3,9 балів	Практична відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
2,1 – 3,4 балів	Практична відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
0-2 балів	Практична не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Самостійна робота (за один модуль згідно відсотку виконання)

4,5 - 5 балів	90 - 100 %	відмінно
4,0 - 4,4 балів	74 – 89%	дуже добре
3,5 – 3,9 балів	60 – 73%	добре
2,1 – 3,4 балів	35 – 59 %	достатньо
0-2 балів	0-35 %	незадовільно

Підготовка доповідей з презентаціями (оцінка за одну доповідь, планується на перший модуль - 3 доповіді, на другий модуль - 2 доповіді)

4,1-5,0	Доповідь підготовлена на актуальну тематику, має якісну презентацію та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді на поставлені запитання	відмінно
3,1 -4,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, при відповіді на питання допущені неточності	дуже добре
2,1 – 3,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання неповні, допущені помилки	добре
1,1 – 2,0	Доповідь підготовлена, має презентацію, але доповідач доповідає невпевнено, відповіді на питання незадовільні,	достатньо

	допущені грубі помилки	
0 – 1	Доповідь підготовлена на низькому рівні або відсутня	незадовільно

Критерії оцінювання екзамену

27-30 балів	якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру	відмінно
23-26 балів	якщо здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності	дуже добре
18-22 бали	якщо здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними умінями та навичками для вирішення стандартних завдань, проте при цьому допускає неточності, не виявляє самостійності суджень, демонструє недоліки комунікативної культури	задовільно
0-17 балів	якщо здобувач не володіє необхідними знаннями, умінями й навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія;

Наочні: ілюстрація, демонстрація.

Практичні заняття: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод);

Самостійна робота (доповіді з презентаціями, індивідуальні навчально-дослідні завдання): робота з навчально-методичними матеріалами, робота зі статистично-аналітичними звітами, складання планової та звітної документації, науково-дослідна робота студентів реферування, конспектування)

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність [Електронний ресурс]: підручник / Е. М. Забарна, О. М. Козакова, Н. О. Задорожнюк та ін.; Одес. нац. політехн. ун-т. — Херсон: Олді-Плюс, 2020. — 412 с.

2. Євчук, Л. А. Основи бізнесу та бізнес-планування [Електронний ресурс]: навч. посіб. / Л. А. Євчук; Чорномор. нац. ун-т ім. Петра Могили. — Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2023. — 264 с.

3. Єпіфанова, І. Ю. Основи ведення сучасного бізнесу [Електронний ресурс]: практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула; Вінниц. нац. техн. ун-т. — Вінниця: ВНТУ, 2021. — 110 с.

4. Свистун Т.В. Підприємництво та інвестиційна діяльність в харчовій і переробній промисловості [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Свистун, Н. Й. Басюркіна, С. Ю. Вігуржинська; за ред. Т. В. Свистун; Одес. нац. акад. харч. технологій. — Дніпро: Середняк Т.К., 2021. — 248 с.: табл., рис. — Бібліогр.: с. 239-247.

5. Modern trends in digital transformation of marketing & management [Електронний

ресурс] : collective monograph / Olena Chukurna, Viktor Zamlynskyi, Oleksandr Nazarenko etc. ; edited by : Olena Chukurna, Viktor Zamlynskyi. — Košice : Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2023. — 604 p.

6. Маркетинг, підприємництво і торгівля: сучасний стан, напрямки розвитку [Текст] : кол. монографія / відп. ред. М. Р. Мардар ; відп. секретар О. В. Євтушок ; Одес. нац. акад. харч. технологій, Каф. маркетингу, підприємництва і торгівлі. — Одеса : Лерадрук, 2020. — 757 с.

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015](#) та [роботодавців](#)

Викладач

ПІДПИСАНО

Дмитро ЛІТВІНОВ

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри торговельного підприємництва, товарознавства та управління бізнесом

Протокол №9 від 29.01.2025 року

Завідувач кафедри

ПІДПИСАНО

Наталія БАСЮРКІНА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант «Підприємництво і торгівля,
товарознавство і експертиза в митній справі»
доцент кафедри торговельного підприємництва,
товарознавства та управління бізнесом
д.т.н., професор

ПІДПИСАНО

Яков ВЕРХІВКЕР